

Secundus est a uoluntate electiva. per hunc modum est etiam in proposito. et si omnes homines natura scire desiderent et uelint esse scientes. scientiam tamen mandatorum dei plurimi aspernantur. Et sic patet ratio ad illa duo obiecta. Nam sciam recusare hoc non est nature. sed uoluntatis electiue. et si etiam pacem in uniuersali nullus recuset. tamen hunc modum pacis uel illum multi refugunt. et ideo confugiunt ad bellum. Item queritur de hoc quod dicit. Non est confugiendum ad ignorantie tenebras. Tum enim ignorantia sit pura priuatio et non appetatur nisi sub ratione boni et utilis. uidetur quod ignorantia non possit affectari uel ad eam confugiri. Preterea. Nihil amatur nisi cognitum. sed ignorantie tenebre non cognoscuntur. ergo uidetur quod ad eas nullus confugiat. Rursus dicendum quod quedam appetuntur propter aliquid appetibile et delectabile quod habet in se. sicut bona spiritualia et corporalia. quedam appetuntur propter bonum quod ad ea consequitur et ex ipsis elicitur. sicut aliquis appetit angustias et tribulationes ex quibus peruenit ad perfectionem in merito et premio. Quedam appetuntur propter compassionem maioris mali. sicut aliquis ne capiat proicit se de alto. et illud proprie non est appetere. sed ad ipsum confugere. Per hunc modum intelligendum est esse in proposito. quia enim homo timet deprehendi in scelere. ideo fugit lucem. non enim uenit ad lucem ne arguantur opera eius. et quia non contingit fugere lucem nisi in tenebris et per tenebras. ideo oculus adulteri obseruat caliginem. et qui uult male facere diuinorum mandatorum. requirit ignorantiam. non quia illam propter se appetat. sed refugit sceleris deprehensionem et amat delectationes quam amat in scelestis perpetracionem. Item queritur de hoc quod dicit. In ipso homine et in alio tamen extitit ut fiet deterior. Ex hoc enim uidetur quod homo non peccasset nisi si dyabolus fuisset. et hoc uidetur falsum. quia homo habebat liberum arbitrium uertibile. ergo circumscripto omni temptatione dyaboli in malum poterat consentire. ac per hoc peccare. Item Aug. probat quod alio auctore nullus potest fieri deterior in principio. lxxxiii.

questionem. quia nec a minori nec a pari nec a superiori. minus enim non potest. par equali non preualet. superius non uult. quia nihil est superius bono nisi bonum. et bonum non uult bonum deteriorare. Responso dicendum quod absque dubio nulla temptatione pelente homo peccare poterat. sicut patet in lucifero qui peccauit sine impulsu alieno. qui etiam excellentior erat homine prius. Magister autem loquitur supponendo modum peccandi secundum quem homo est lapsus uidelicet ad suggestionem dyaboli. Et ideo dicit quod in ipso homine et in dyabolo erat quod fieret homo deterior. sed aliter et aliter. quia dyabolus solum erat causa inducens et quasi ad minucians. sed homo fuit causa perficiens et summans. et quia omne peccatum quod facimus quodammodo habet ortum et peccato primo propter corruptionem que inoleuit per originalis transfusionem. hinc est quod non solum primus parens deterioratus dicitur fuisse a dyabolo. imo etiam omne peccatum dicitur esse ab ipso. Unde Hieronymus super illud ieremiam in originali dicit. Quicquid nocte et die malorum operum perpetramus. imperium est demonis. quia uel omne peccatum procedit ex suggestionem demonum immediate. uel ex illa suggestionem primaria. Et sic patet illud quod dicit Magister in littera. Nec obstat illud Aug. qui intelligit de principali agente uolens ostendere quod corruptionis primarie nullus potuit esse principalis actor nisi ipse homo.

Distinctio xxiii.

Preterea solet queri. Cum deus hominem et supra egerit Magister de lapsu primorum parentum in comparacione ad dyabolum temptantem et hominem transgredientem. In hac parte agit de lapsu primorum parentum in comparacione ad deum permittentem. Et quia non est equum permittere aliquem inscium ab astuto circumnenti. ideo ut ostendat priam permissio esse iusta. pars ista duas habet. In prima determinat cur deus hominem

retari p'm. s'c. In secunda uero determinat
quantu & quale cognitiois habitū eis dedit.
ibi Et quidē fm animū. ¶ **Prima** pte re
manēte i diuisa. scōa diuiditur i duas ptes.
In pria determinat qualiter homo cognitio-
nem habuit. utrū p disciplinā & studiū. aut p
diuinū donū. In scōa uero determinat quo-
rum cognitionē habuit. ibi Fuitq; primus
homo an e lapsus triplici cognitioe pditus.
¶ **Et illa** ps habet tres. In prima determinat
qualē cognitionē habuit de reb⁹ contentis.
In scōa qualē cognitioez habuerit de deo.
ibi. Cognitioez quoq; creatoris. ¶ In ter-
tia qualē cognitioez habuit de seipso. ibi.
Porro sui cognitioem. ¶

H D intelligētiā huius ptis circa
duo inc dit hec questio. fm duo
circa que p'cipaliter uersat totalis distictio-
nis incētio. Prio querit de prime t. tatiois
pmisione. ¶ Scōo queritur de primoz parē-
tuz cognitioe. ¶ Circa primū qnerunt tria.
Prio querit utrū deus debuerit hoīez face-
re iexpugnabile. an tales q possz expugna-
ri. ¶ Scōo queritur utrū hoīem quē prescie-
bat expugnandū. debuerit pmittere p tem-
tatiōem. mpugnari. ¶ Tercio querit utrum
retatiōis pugna a iuris iustis debeat oside-
rari. ¶

Q Irea primū sic pceditur & ostendit
q deus debuit facere homiez iex-
pugnabile. & hoc prio p diuinā bo-
nitatem. quia ut dicit **Dyo.** Optimi ē optia
a lducere. sed melior ē natura rōnalis que n̄
potest peccare q̄s que pōt. ergo uidetur q
deciuerit de im optimū facere hoīem ad pec-
candūz ipossibile. & ita inexpugnabiles.

¶ **Item** hocipm uidetur p diuinā libertatē.
Ad excellentiā eim libertatis non solū facit
dare mltā & magnā. sed etiā dare uelociter.
sed donū gra. ie cōfirmantis & beatificantis.
hoc maius est q̄s donū cuiuslibz gratie gratū
facietis. ergo si hoc deus dare homini dispo-
suerat. & homo ex prima sui conditiōe etiā
ad hoc idoneus erat. uidetur q statim cum
eam fecit debuit ei hoc donū dare. s; si hoc
haderet esset inexpugnabilis. ergo. ¶
¶ **Item** hocipm ostēditur tertio ex pte diuine
sapientie. Maioris eim sapientie est scire

mala pcauere. q̄s postq; facta sunt remediū
adhibere. ergo si diuina sapientia maxime
manifestada erat in homis conditiōe. uidetur
q talem debuit euz facere & tātā sibi cau-
telam adhibere q non posset in malum in-
cidere. ¶ **Item** hocipm ostēditur ex parte
diuine potentie. Quanto enim potētia ma-
ior est tanto uelocius operatur. magis ergo
diuina potentia manifestatur in operatione
subita q̄s in operatione successiua. si ergo
hominis gratificatio & confirmatio & gloriifi-
catio est immediate a deo. uidetur q deus
subito in eodem instanti in quo hominem
fecit debuit eum gratificare. & in gratia con-
firmare. ac per hoc inexpugnabilem facere.

¶ **Sed** contra. Gloria est bonum laudabi-
le. sed nullus est laudandus in eo qd habet
nisi habeat illud p meritum. ergo si de⁹ fe-
cit hominem ad hoc ut perueniret ad statū
glorie & premii. uidetur q debuit etiā fa-
cere hominem in statu meriti. sed statim
meriti & premij debant esse distincti sicut sta-
tus uie & patrie fm legem cōm. ergo & do-
na uie & patrie. si ergo habere impossibili-
tatem ad peccandū hoc speciat ad securita-
tem beatitudinis. uidetur q a principio non
debuit homini dari. ergo debuit homo ex-
pugnabilis fieri. ¶ **Item** ad plenā pfectioez
uniuersi decuit fieri omnem creaturam que
a ratione recta potuit excogitari. sicut di-
cit **Aug.** in tertio de libero arbitrio. sed ra-
tionabiliter excogitari potest ad perfectio-
nem uniuersi spectare creaturam que habe-
ret libertatem arbitrii. & relicta esset i manu
consilii sui. hanc ergo decuit fieri & in statu
uertibilitatis constitui. sed nulli creature ma-
gis competit q̄s homini. ergo. ¶ **Item**
uniuersum ex oppositiōe mali ad bonum
decoratur quasi quibusdam anathecis. sicut
dicit **Aug.** & **Eccl.** inuit xxxiiij. Contra malūz
bonum. ¶ si ergo deus uniuersum uenū-
stare & decorare debuit. uidetur q hūc de-
corem uniuerso non debuit auferre. sed si
fecisset hominem inexpugnabilem. iam hic
decor non esset. ergo. ¶ **Item** hoc uide-
tur quarto. quia deus uniuersus fecit ad sui
ipsius manifestationem. & sicut deus ē sum-
me potens & sapiens. sic est summe iustus &
misericors. ergo tale debuit facere uniuersū

in quo manifestaretur eius summa iusticia et summa misericordia. sed summa iusticia non manifestatur perfecte nisi in severitate punitionis malorum. summa misericordia non manifestatur perfecte nisi in liberatione miserorum et remissione delictorum. hoc autem non posset esse nisi rationalis creatura facta esset in statu in quo posset peccare et expugnari. ergo divina iusticia et misericordia exigebat hominem vertibilem et expugnabilem fieri. **Rñō.** Ad predictorum intelligentiam est notandum. quod et si ipsa divina operatio non indigeat approbatione. pro eo quod quicquid deus facit bene facit et recte facit. veritamen ad exercitandam detractionem in mente fidelium. et cōpescendam rationem in ore blasphemantium. et deum in suis operibus inculpantium. quadruplex potest ratio assignari quare deus talem fecit hominem ut posset ab adversario expugnari. Et prima est manifestatio divine potentie. Vult deus ostendere homini. quia sicut sine eo factus non fuerat. ita nec sine ipso persistere poterat. ut ergo homo nosceret quod divinum posse non solummodo est omnis potentie causatiuum. sed etiam omnis potentie conservatiuum et ipsum solus est quod non potest deficere nec expugnari. ideo placuit sibi creaturam rationalem facere vertibilem et expugnabilem. nec ipsam confirmare quousque experimento disceret quod ipse solus est in quo non cadit nisi posset. **Secunda ratio** est manifestatio divine sapientie. Maioris enim sapientie ostensivi est scire ordinare bona cum malis et elicere bona ex malis quod ordinare solum bonum cum bonis. et ideo cum non deceret deum mala facere. debuit talem facere creaturam que posset in operando deficere et malum committere. ut deus mala illa ordinando suam sapientiam declararet. **Tertia ratio** sumitur ex manifestatione divine misericordie. que potissime manifestata est. cum unigenitum filium suum tradidit ad liberationes servorum. **Quarta ratio** sumitur ex manifestatione divine iusticie. que potissime manifestatur in hoc quod deus tribuit unicuique secundum opera sua precipue in eterna punitione malorum. hec autem retributio et punitio et etiam prefata misericordie liberatio non esset nisi deus creaturam rationalem et precipue hominem in statu

vertibilitatis fecisset. et ita potentem impugnari et expugnari. et ideo congruum fuit deum hominem in tali statu facere. Et cōcedende sunt rationes ad hoc inducere.

Ad illud quod primo obicitur quod deus debuit facere hominem optimum. Dicendum quod est optimum simpliciter et optimus in ordine. Cum autem dicitur **Dionysius** quod optimum est optima adducere. non intelligit absolute. sed in ordine. et ideo ex hoc non sequitur quod debuerit fieri in optimo statu simpliciter. sed in statu in quo optime saluaretur universitatis ordo et pulcritudo. et sic factus est cum productus fuit in statu vertibilitatis. ut ordinato processu perveniret merito ad premium. ab imperfecto ad perfectum ab inferiori ad supremum. **Ad illud quod obicitur de summa liberalitate.** Dicendum quod et si deus sit liberalissimus cum liberalitas non precludit viam iusticie et sapientie. ideo sic dicta sua distribuit largiter. ut tamen non excludatur sapientie recta ordinatio. et iusticie iusta retributio. ideo non statim debuit beatificare et confirmare. sed merita hominis expectare. **Ad illud quod obicitur quod maioris sapientie est precavere malum.** Dicendum quod falsum est. immo multo maioris sapientie est morbum bene curare quam naturam a morbo preservare. Unde **Augustinus in Encheiridion.** Melius iudicavit deus de malis bona facere quam mala nulla permittere. et maiori etiam sapientie attestatur ut predictus est. sic res ordinare ut ex superveniente etiam deordinatione non deturpentur. sed earum ordinatio decoretur. **Ad illud quod obicitur de potentia.** Dicendum quod si in omnibus operibus divinis manifestetur divina potentia. ea tamen que spectant ad hominis gratificationem et glorificationem principaliter sunt ad manifestandum omnem divine misericordie et iusticie quam potentie. ideo maior est congruentia in proposito quam in opposito. nihilominus tamen ad aliquem modum ex ipsa humana infirmitate et indigentia plus immo-tescit homini divina potentia quam si homo nunquam conspexisset vertibilitatem in rationali creatura.

Secundo queritur, Utrum debuit deus permittere homines impugnari. Et q̄ sic uidetur per id q̄ dicit. Magister in littera. Non esset laudabile bene uiuere nisi esset qui male uiuere suaderet. ergo si permittere debuit omne quod faciebat ad humanas laudes apliandā debuit ergo p̄mittere homines impugnari per suggestionem dyabolicam. ¶ Item fm̄ rectus iudicius rationis et attestationem Apost. li secō. 1 Thym. scō. Non coronabit nisi qui legitime certauerit. si ergo homo perducendus erat ad coronam glorie, uidetur q̄ ex recto ordine statui debuerit in conflictu temptationis et pugne. ¶ Item decet deum sic administrare res et eis prouidere ut salua sit lex quas indidit eis a primaria conditione. Iuxta illud Augus. vii. de ciui. sic res quas deus cōdidit administrat. ut eas agere proprios motus sinat. sed deus fecit et facere debuit homines in ueritabilitate arbitrii et relinquere euz in manu cōsiliū sui. et similiter luciferus. ergo si dyabolus uoluit homines uexare et ille uoluit ei consentire. deus nullū illorū debuit impedire. ¶ Itēz facilius erat homini uincere aduersariū q̄ dyabolo uincere homines. homo enīz non poterat uinci nisi uolens. ergo pugna illa de se magis erat ordinata ad uictoriā hoīs q̄ ad uictoriā dyaboli. ergo magis ad bonum q̄ ad malū. si ergo deus permittere debet q̄ directe ad bonū hominis ordinat. uidetur q̄ a tētatione primi hominis aduersarius non erat arcēdus. ¶ Cōtra. Impi⁹ esset pater qui permitteret filiū aggredi ad bellū in quo sciret euz esse ab alio superandum. sed deus nouerat Adā illa tētatione esse superandū. ergo uidetur q̄ non tanq̄ pius pater se habuit dūz permisit eū a dyabolo superari. ¶ Itēz non est bonus prelatus nec pastor bonus qui permittit ouem a lupo mordi et capi dūz potest ipsūz repellere et arcere. sed deus prelatus et pastor hominis erat. ergo cū uideret lupū atrociter insultere. uidetur q̄ non debuit permittere ab aduersario hominē impugnari siue ipeti a lupo. ¶ Itēz non est rectus iudex q̄ bellū cōstituit inter eos qui non sunt equaliter fortes. sed dyabolus multo fortior erat

uiribus per naturā q̄s homo. cū non sit potestas super terrā que possit ei cōpari. multo etiā erat obstinatio in malicia q̄s homo eēt confirmatus in gratia. si ergo deus iudex equus est. non debuit eos permittere inices configere. ¶ Itēz non est fortis possessor qui permittit aliu inuadere atriū suū. cum enīz fortis armatus custodit atriū suū. in pace sunt omnia que possidet. cum ergo homo in primo statu atriū et templum esset dei et deus ipse custodiret. aut deus nō fuit fortis armatus et custos. aut non debuit permittere aduersariū uexare et inuadere hoīs per conflictus et pugnā tētationis. ¶ Rō. Ad predicta dicendū est. q̄ cū deus posset aduersariū prohibere ne hominē temptaret. deuit tamen ipsum permittere. et ratio cō decentie haberi potest ex rationibus preasignatis in precedenti problemate. in quo ostensū est q̄ deus debuit facere homines in libertate liberi arbitrii. Preter has tamen rationes assignari potest ratio p̄rio ex ordine qui attenditur ex compatione uirtutis ad propriū actū. sic eim deus res omnes administrat. ut eas agere proprios motus sinat. et ideo tam hominē q̄ dyabolū constituit in libertate arbitrii. et in manu cōsiliū sui reliquit. et utrūq̄ permisit agere q̄ uoluit. siue hunc in tētando siue illū in consentiendo. hoc enīz competebat regimini in cōseruatione ordinis qui attenditur ex cōparatione uirtutis ad actū propriū. ¶ Secō uero sumitur ratio ex ordine qui attenditur per cōparationē boni ad suū oppositū. in quo gloriosior et laudabilior ostenditur uirtus ad suū oppositū siue ex ipsa predica compatione. ob quā relucet et magis apparet. siue ex cuiusdā nobilis triūphi assecutione. ob quā fortificatur et uigoratur. ideo ut uirtus hominis relucet et proficeret. deuit deum permittere ipsūz ab aduersario impugnari. quia uel tunc uel post ex ipsa tētationis impulsione māifestanda erat fortitudo et eminentia calliditatis. de qua dicit Apostolus. Nec mors nec uita. nec principatus. nec potestates ab ea poterunt sepeari. Romanos. viij. ¶ Tertia potest sumi ratio ex ordine q̄ attendit ex cōpatione morbi ad suū remedium. quia eis peccatū

hominis non debebat carere remedio. propter hoc quod tota in ipso humana natura erat. sic debuit deus hominem pmittere peccare. quod de ceret ipsum eidez re demitorē prestare. ideo magis disposuit deus pmittere hominem peccare alio suggerente et impe lente quam uoluntate propria incuruante. quod fortassis incuruatione homo cecidisset. et si nunquam aduersarius perlicera suggestisset. **Quarta** ratio sumi potest ex ordine qui attenditur per compositionem meriti ad primum. Quia eius nedum dignus est coronari nisi qui certat legitime. ideo dequit deum hominem militem suum in campo certaminis prius examinare quam ipsum in gloria exercitare. et quia examinatio consistit in confluxu et pugna. pmittere debuit hominem a dyabolo impugnari. Sunt etiam alie rationes que possunt de hoc ipso reddi. ad primum tamen ille sufficiat. **Ad illud autem quod primo obicitur in contrarium de impietate paterna.** Dicendum quod si deus sit pater pius. est tamen index equus. ideo sicut dicebat deus erga hominem pietatem paternam ostendere. ut tamen non omitteret officium potestatis iudicarie. ideo quicquid de homine pnosceret. sustinere debuit ipsum ab aduersario impeti temptationis bello. **Ad illud quod obicit de bonitate platonis.** Dicendum quod platon debet oue a morsu lupi eripe. siue quia ad hoc tenet ex lege caritatis. siue quia ex malo nescit et non potest elicere bonum maioris utilitatis. **Utrum** quod hoc oppositum repit in deo si quis attendat. ideo idem non cogit in proposito. **Ad illud quod obicitur de rectitudine iudicis.** Dicendum quod si dyabolus fortior et astutior esset quam homo. in pugna tamen temptationis non erat fortior. imo multo debilior. siue ex generali lege temptationis qua nemo uincitur nisi uolens. siue ex fidelitate dei qui non pmitit aliquem temptari supra illud quod possit. imo facit cum temptatione puentum. ideo impulsus temptationis primarie cum ficeret et seruata dei fidelitate et temptationis lege. non fuit contra ordinem potestatis iudicarie. **Ad illud quod obicitur de fortitudine armati custodientis.** Dicendum quod si deus hominem non fortiter custodiret. non tamen custodiebat iustum siue inuoluntarium. quia non acceptat deus seruitium coactum. sed

liberale et uoluntarium. ideo si homo cum deo stare uoluisset. nullus uolenter de manu dei eum auferre potuisset. sed quia ab eius custodia se subtraxit. ideo deus suam custodiam ei denegauit. et ex hoc aduersarius eum inuasit. immo non ex defectu dei custodientis. sed ex ingratitudine hominis custoditi.

Tertio queritur Utrum temptationis impulsio desiderari debeat a uiro iusto. Et quod sic uidetur. **Iaco. primo.** Omne gaudium existimate fratres cum in uarias temptationes icideritis. si ergo temptatio cum primum est. est materia gaudendi. cum absens est. uidetur quod debeat affectuose desiderari. **Item in ps.** Proba me domine et temta me. hec sancta anima petebat et recte. sed nihil debet homo a deo petere nisi si quod debet desiderare. ergo. **Item hoc uidetur ratione.** Omne enim illud quod facit ad uirtutis exercitationem est appetendum. sed temptatio est huiusmodi. **Unde Gregorius.** Sanctus uir se temptari post uirtutes desiderat. ne ex confidentia uirtutum torpescat. si ergo temptatio uirtutes exercitat. patet. **Item illud omne quod facit ad gratie promotionem est appetendum.** sed temptatio est huiusmodi. **Unde prior.** Facit cum temptatione puentum. si ergo temptatio promouet ad bonum. uidetur quod ad ipsam anhelare debeat desiderium iustum. **Item omne illud quod est opus et affectus diuine acceptionis est appetendum.** sed temptatio est huiusmodi. **Unde Iobye ultimo.** Quia acceptus eras deo necesse erat. **Item omne illud per quod puenitur ad meritum consummationem est appetendum.** sed temptatio est huiusmodi. quod patet quia nulla est maior temptatio quam illa que est per flagella. tribulatio autem patientiam operatur. patientia uero operis perfectum habet. ergo uidetur quod quicumque uult esse perfectus. appetere debet temptationis impulsus. **Sed contra.** Nihil est desiderandum cuius contrarium est continue petendum. sed omnes uiri iusti illam petitionem debent facere. et ne nos inducas in temptationem. ergo nullus debet appetere temptari. **Item nihil est appetendum**

quo d. diligenter est p̄cauendus . sed tēatio
e. i. p̄cauenda . sicut domin⁹ monet **Matth.**
xxvi. *Vigilate ⁊ orate ne intretis in tem-*
tationem. ergo ⁊c. **¶** Item nihil est appe-
tendum cui non debeat se hō offerre spōte.
sed tēationi non debet se hō offerre spōte.
sicut dicitur super illud **Matth. iiii.** *Duce⁹*
est ihesus ⁊c. **Glosa.** Duce⁹ esse ihesum
cōmemorat. ut nos instruat q. non sponte
oportet in temptationes insilire. **¶** Itē ni-
hil est appetendū q. nostre salutis aduersa-
rius optat. sed dyabolus desiderat nos tē-
tare. ergo uidetur q. nullus debeat tenta-
tionem appetere. **¶** Rñō ad p̄dictā questi-
onem uia duplici respōderi potest ⁊ utraqz
satis p̄babiliter. **¶** Uno modo sic ut dicam⁹
q. cum triplex sit temptatio siue a triplici p̄-
cipio. una scilz a deo. alia a carne. alia a dy-
abolo. prima temptatio simpliciter appeten-
da est. quia deus non tētat nos nisi ad bo-
num. Altera uero temptatio scilz que est a
carne simpliciter fugienda est. quia illa nō
potest esse absqz peccato. sicut supra dixit
Magister distinctione xxi. Tertia uero que
est a dyabolo. aliquibus fugienda est. aliqui-
bus appetenda. **¶** His enī que uirtute for-
tes sunt. nec de facili in tēationē induci pos-
sunt. etiā si tēantur. appetibile est tētari
ad sue uirtutis exercitiū ⁊ cumuli meritorz
infirmus uero minime. quia timere possūt
ne ex ipso impulsu in tēationē inducātur.
qđ omnes debent refugere. **¶** Nam si tētari
malus non sit. in tēationē induci semp ma-
lum est. quia hoc est a tēatione superari.
Et hoc est q. dicit Augustinus xiiij. de ciui-
tate dei. Sicut se habet firmitas ⁊ infirmi-
tas electorū sic metuunt cupiuntqz tētari.
Et fm hanc distinctionem ad rationes ad
utraqz ptem inductas. de facili responderi
potest. pro eo q. fm diuersas uias pcedūt.
Alius modus dicendi est. q. dupliciter ē loq̄
de tēatione. aut sub ratione propria. ⁊ sic
tēatio est impulsus ad illicitū fm q. de ea
sit sermo in proposito. loquimur enim hic
de tēatione dyaboli que fit per mali culpe
suggestiones. qua dyabolus hominem ad
malū nītur incutire. non de tēatiōe dei
que fit per flagellationes qua deus uult illos
quos acceperat approbare ⁊ approbatos

ostendere. **¶** Hanc ergo temptationē fm se
considerat⁹ nullus debet appetere immo
abhorre ⁊ refugere maxime considerādo
fines. **¶** Aliter est considerare tēationē put
est materia exercende uirtutis. ⁊ sic a uir-
tutis desiderari potest. ab eis potissime qui
in caritate feruent a deo q. ignis deuotionis
ipsoz potius inflāmatur ex presentia con-
trariū qđ extinguatur. ab eis aut qui modī-
ce sunt caritatis non sic desiderari debet. ⁊
exempl⁹ est. quia uentus perfians forma-
cem magis ⁊ magis accendit. sed candelam
extinguit. ⁊ ideo tēationis impulsus. ⁊ si
quantū in se est refugiendus sit ab omni-
bus ⁊ ab infirmis potissime. sicut rationes
ad secundū ptem inducte ostendunt. in qua
tum est uirtutis exercende materia. a uir-
tutis feruentibus ⁊ pfectis appeti potest. sicut
ostendunt rationes que ad primā ptem in-
ducuntur. illud tamen genus tēationis po-
tissime appetunt uiri iusti. quod est in fla-
gellorū perpeffione. sicut passus est **Job ⁊**
Thobias. sicut etiā passi sunt sancti mar-
tires. ab impiis zelo dyabolico excitatis.
Et ad hoc ostendendū pcedunt rationes
que ad primā ptem inducuntur. ideo con-
cedende sunt.

Quoniam sequenter quantū ad secundū
p̄positū queritur de cognitione
primorū parentū. **Et iadit hec**
questio circa tria. Primo enī querendum
est de cognitione primorū parentū quan-
tum ad p̄fectum. Secundo uero queren-
dum est quantum ad defectum. Tercio q̄-
ritur de ipsa cognitione quantum ad cōple-
mentū ⁊ statū.

Quia primū sic pcedit ⁊ queri-
tur **Utrū si homo stetit in cog-**
nitione p̄fecisset p̄ tēpōz interval-
la. Et q. non uidetur primo p̄ uerbū Hu-
gonis in libro de sacramētis. Rerū omniū
que tūz homine ⁊ propter hoīez facte sunt
p̄fectas cognitiones homines accepisse nullū
dubius esse debet. si ergo statim p̄fectam
cognitionē habuit. ergo ulterius p̄ficere
non potuit. Item hoc ipsum ostenditur
per rationes quā facit ipse Hugo. Nomen

debite ipositu ē nature rei expressiui. null⁹
ergo pōt res oēs noiare nisi is qui oīum rez
plenā habet cognitionē. **sed** Adam oībus
noīa iposuit. nec illis rebus alia sunt aliqua-
do pfectiora noīa iponēda. uidetur ergo q
Adaz pfecte cognouerit oīa creata. ergo in
cognitione non pfectisset. sed in statu sue co-
gnitionis pmanisset. ¶ **Item** nullus bene
regit ⁊ gubernat ea quoz naturā ignorat.
hec oīa fuerant cōmissa regimini ⁊ guberna-
tioni Ade fm q dicitur i **Gen.** i. ps. **Oīa**
subiecisti sub pedibus eius. ⁊ sui ergo con-
ditione primaria habuit primus hō rerum
cognitionē. ergo non pfectisset ad illā disci-
plinā p tēporū interualla. ¶ **Item** quicquid
homo addiscit. addiscit mediante uia sensus
memorie ⁊ experientie. ita ab inferiori ⁊ ab
exteriori. si ergo homo in statu innocentie
didicisset. p inferiora ⁊ exteriora ad pfectio-
nem uenisset. sed talis ordo non congruit
nature institute ⁊ bene ordinate. sed solum
lapse. cūz omni creature pisset. uidetur er-
go q nihil sensibiliū in statu illo didicisset.
Sed contra. Adaz in statu illo p interualla
tēporū pfectisset aliqd contra grāz. a loquin-
peior esset conditio sua q̄s nostra. cum nos
multitudo merita crescimus in iḡratia. er-
go pari ratione p interualla tēporum pfe-
cisset in rerū noticiā. ¶ **Item** Aut Adam
sciebat que uentura erant. aut non. si sic.
ergo pscuit lapsus suū ⁊ quid ex illo poste-
ris suis esset euenturū. q̄s plane apparet eē
falsus si futura non cognoscebat. sed rerum
nature uariantur in tēpore. ergo multa in-
cipiebat cognoscere fm tēporū uariationē.
ergo pfectisset in cognitione. ¶ **Item** nec
Adaz oīa uiderat nec oīa audierat. esto er-
go q uideret aliquā rez quā pri⁹ nō uidissz
cūz uidere sit cognoscere sicut intelligere.
uidetur q sicut necessario sequitur. q̄s incipit
intelligere incipit cognoscere. **sed** mulier
si incipit uidere incipit cognoscere. si ergo
multa sensitiua uidisset que prius n̄ uiderat
uidetur q multa didicisset sensitiua p tēpo-
ris interualla. ¶ **Item** si homo stetit. aut
unus hō sciret uolūtares ⁊ cognitionē alteri-
us. aut non. si sic. ergo frustra egeret ser-
mone. si n̄. ergo cū posset ab alio edeceri.
uidetur q in statu innocentie multa discere

potuissz. ¶ **Rūfio.** Ad p̄dictorū itelligētiā
est notandum q pfectus scie triplici potest
uia considerari. uel a pte scibiliū. uel a pte
modorum cognoscendi. uel a parte maioris
habilitatis in cognoscendo. fm primum
modum loquēdo. itelligendū est q quedam
sunt res que fiunt cursu naturali. quedā que
cursu mirabili. quedam que fiunt cursu uo-
luntario fm q determinat **Anf.** In earum
ergo rerū cognitione que quidā cursu natu-
rali fiunt. non pfectisset Adam quantum ad
nouū habitus acquisitiones. Accepit eiz sic
dicit **Hugo** ⁊ **Magister** in littera. Ab ex-
ordio omniū rerum plenā noticiā. Et hoc
etiam ostendunt rōnes que ad primā ptem
inducuntur. Proficere tamē potuisset q̄stū
ad aliū modū cognoscendi. ⁊ quantū ad
maiorē habilitates sciendi. quantū ad aliū
modū etiā p̄ficere potest. quia q̄s nouerat
simplici noticiā cognoscere poterat. experien-
tia. quod nouerat intellectu. cognoscere po-
terat ⁊ sensu. Proficere etiā poterat q̄stū
ad maiorē habilitationes. quia ex frequenti
consideratione eorū que nouerat. p̄ntior
fuisse ⁊ patior ad iudicandū de his rebus
quarū habebat cognitiones p habitū inatūz
Et si enī primus homo non haberet tardi-
tatem hebitudinis p aggrauationē corporis
mortalis. habebat tamē spiritus eius quā-
dam minore uelocitatez corporis aīalis. sic
⁊ in cognitione rerū naturalū Adam quod-
dāmodo pfectisset. quod dāmodo minime si
stetisset. In eaz uero cognitione que fiunt
cursu uoluntario ⁊ mirabili siue supnaturali
simpliciter p̄ficere potuisset. non solū q̄stū
ad modū cognoscendi. sed etiā in acquirēdo
nouā cognitionē. nec mīz. quia ad hoc q
cognosceret diuina misteria indigebat superna
illustratione. ad hoc uero q cognosceret se-
creta alterius. indigebat ip̄suis detectione.
nec talis pfect⁹ statui innocentie derogabat.
cū etiā beati angeli in cognitione diuinorū
misteriorū ⁊ humanorū secretorū p̄ficiant.
Propt quod dicitur **Eph. tertio.** Ut ino-
tescat p̄cipib⁹ ⁊ potestatib⁹ p ecclesiā mul-
tiformis dei sapia. et sic patet respōsio ad
p̄positā questionē. **Itaz** rōnes ad primāz
ptē inducte p̄cedūt de cognitione rez natu-
raliū. ⁊ sic intelligit **Hugo.** Illis enīz rebus
b. 4.

8

Adam noia iposuit et illarū etiam sibi cura
commissa fuit. Ultima tamē ratio de pfectiōe
ab inferiori et exteriori non cogit. quia sicut
dicit Aug. in septio musice. Obiectū exte-
rius nō agit et aiaz nec ipaz pfcit. sed ipa aia
seipsaz mouet a rōne ab exteriori accepta.
et i formando seipam magis agit in obiectū
q̄s agatur ab ipso. et hoc fuisset in Adā mul-
to fortius et nobilius q̄s sit post lapsus. unde
illa ratio non cogit q̄ Adā non potuissz res-
pectu eoz que cognoscebat nouū modū co-
gnitionis acquirere. nec pcedētes rōnes hoc
astruit q̄ Adā non posset magis habilitari
in cognoscendo p frequentia in considerādo.
Rōnes autē que ad ptem oppositā iducunt
ostendūt Adā si stetit pfcere potuisset i
cognitione respectu eoz que sunt uolūtaria
et mirabilia. De aliis autē scilz de his que
naturaliter fiunt nō concludit q̄ Adā acqui-
suisset cognitionē nouā. Unde illa pria rō
de compatione gratie ad sciam nō ualet. q̄a
pfectio gratie nō tantū est ex dono. sed etiā
ex merito. Perfectio autē cognitiōis i Adā
erat ex dono. et si stetit nō solū in ipso. sz
etiā in posteris nō indocte a pluribus credi-
tū fuisse saltē quantū ad habitū. et hoc di-
co ppter etatē infantie. Ad alia satis pla-
na est responsio iam dicta.

Secūdo queritur de cognitiōe pri-
moriū parentū quātū ad defectum
et hoc est querere Anru si stetit
in statu inocētie aliquando decipi possent.
Et q̄ sic uidetur Gen. tertio dixit mulier.
Serpēs seduxit me. sed constat q̄ mulier
nō cōsensit nisi quia extimauit uerū esse q̄
serpēs dixit. sed ante cōsensuz nō peccauit
ergo anteq̄ peccaret decepta fuit. Item
Aug. sup. Gen. ad litterā. et habetur supra
distictiōe xxii. Credidit Adam utriq̄ fieri
posse. ut et uxori morē gereret. et p peniten-
tiam ueniā haberet. q̄a aliter nō peccasset.
ergo et. Item Magister supra distictiōe
xxi. loquens de muliere et serpente dicit. q̄
mulier nō horruit serpentē. quia cū nouerit
eē creatū etiā officiū loquēdi a deo accepisse
putauit. sed cōstat hoc falsuz fuisse q̄s puta-
uit. ergo et. Item hoc uidetur ratioe. Si
Adā stetit dormiuisset utiq̄ et habuisset
alias opatiōes naturales. ergo cū sōnius sit

ex naturali motu fumositatū et fantasmatuz
circa organū fantasie Adam sōnasset. sed
in sōno similitudo rei accipitur p ueritate
et ubiq̄ est hoc ibi ē deceptio. ergo et.
Item naturale ē q̄ quicq̄ uidetur. uidet sub
angulo. et q̄to a remotiori aliqd uidet t̄to
minore generat spēm et uidetur sub angulo
acutiori. ergo ita paruus uideretur sol ipsi
Adē sicut et nobis. ergo sicut decipit sensus
noster in iudiciō de q̄titate solis. ita uide-
tur q̄ deciperetur sensus Adē. Item pona-
tur q̄ aliquis hō peccasset Adā ignorāte et
assereret ei s̄m. aut Adā sciret ipm dicere
falsuz aut nō. si sic. tūc sciret occulta cordis
alteri. pono eim q̄ ipse loquatur ei de se-
cretis cordis sui que noscere i alio ē ppiū
solius dei. si nesciret eē falsuz. ergo nesci-
ret ipm eē mendacē. ergo crederet ipm esse
ueracē. aut male iudicaret de ipso. sed si cre-
deret ipm eē ueracē. crederet ipm dicere ue-
rum. ergo necessario deciperetur. Et cō-
tra Aug. Uera p falsis approbare non est
natura hois instituti. sed pena dānati. sed
cū quis decipitur approbat uez p falso uel
ecōtrario. ergo nūq̄ hoc fuisset in hoie si p-
stetit in statu inocētie. Item Aug. in
Ench. xi. caplo. Ipse p seipsum error. aut
magnū in re magna. aut puū in re puā. tamē
ē semp malū. et ubiq̄ ē deceptio. ibi est er-
ror aliquis uel magnus uel puus. ergo non
pōt eē in aliquo q̄n i eo sit malū. sed i Adā
in statu inocētie nec ē malū culpe nec ē ma-
lum pene. ergo et. Item Aug. in Ench.
caplo ix. Hi hoies fallūt atq̄ fallūt. mise-
rioresq̄ sunt cū mentiēdo fallūt. q̄s cū mē-
tientiū credēdo fallūt. ergo uidetur q̄
utrobq̄ sit miseria licz maior sit i fallendo.
ergo si i statu inocētie nō erat miseria. uide-
tur et. Item in statu inocētie nihil homo
pateretur uel egeret cōtra naturā. sed de-
ceptio est cōtra appetitū nature rationalis.
Unde Aug. in Ench. Usq̄ tamē rat. oalis
creatura refugit falsitate et quātū pōt euitat
errorē ut falli ne luerit. etiam quicq̄ amat
fallere. Adā ergo hoc naturaliter recusa-
bat. ergo in statu inocētie decipi non pote-
rat. Item in Adam oēs uires inferiores
subiecte erāt uolūtati. a sōc̄n rectus ordo nō
seruaretur in hoie in statu inocētie. ergo

si homo nolebat decipi nec assentire falso. videtur q. nūq. in ratione eius fuisset deceptio uel ad falsum inclinatio q. d. u. p. mansisset in statu illo primo. ¶ Item maioris indignitatis est falli in anima q. pati in corpore. unde deuit xpm assumere passionem in corpore. non deceptioem in mente. sed si Adā stetit nulla fuisset corporalis passio. ergo nulla fuisset in eo deceptio. ¶ Responso. Ad predictam questionem de facili responderi posset. rōnes etiam dissolui quadam facili distinctione. Posset eim sic dici q. deceptio quedam est circa scibilia. quedā uero circa opinabilia. Scibilia autem dico illa que certa ratione cōprehendi possunt. sicut sunt illa de quibus sunt scie liberales. Opinabilia uero uoco illa que non habent cognosci nisi p. quadam cōiecturam. sicut se creta aliene scie r. futura contingentia que sunt casu r. fortuna uel uoluntate libera. In primis autem Adam falli non poterat. quia omnium cognitiōem habebat. In secundis uero dupliciter contingit aliquē falli. aut ita q. adheret firma credulitate. aut q. adheret qualicūq. estimatiōe. r. prima deceptio uocatur error p. p. r. hec in primo homine stante non fuisset. Secūda uero pōt dici opinio. in qua est acceptio unius partis sine pleno assensu credulitatis. r. hec pōt dici quedam estimatio falsa. r. hec fuisset in Adam absq. culpa r. pena maxime tūz ex hac estimatiōe nec incideret in peccatū nec incurreret dānū. Et fm hanc distinctiōem solui possunt rōnes ad utrāq. pte inducte. Nam rōnes ostendentes q. in Adā potuit eē deceptio. fere omnes pcedunt de deceptiōe fm q. dicitur qualiscūq. estimatio. Rationes uero ad oppositum. pcedunt fm q. deceptio dicit firmam credulitatem. ut n. solum quis decipiatur putando falsum esse uerum. sed etiam approbando falsum esse uerum uel econtrario. r. talis ē deceptio que est error. ¶ Sed licz hoc qd nunc dictum est satis p. b. uideatur. non tamen plene satisfacit rationi. nec concordat uerbis Augustini. Aut enim Aug. in Ench. capitulo octauo Cum nihil aliud sit errare q. uerum uerum putare q. falsum est. falsum uero qd uerum est. uel certum habere p. incerto. uel

incertum p. certo. siue falsum sit siue uerum id quod tam sit in animo deforme atq. indecens q. pulchri atq. decorē esse sentimus uel loquendo uel in assentiendo est. Non enim pfecto. r. ob hoc uita ista est misera qua uiuimus. q. ei non nunq. ut nō amittat error est maius. Ex hoc uerbo colligitur q. Aug. uocat errorem generaliter omnem deceptiōem. r. illum dicit indecorē r. indecentem ad uitam miseram p. tinere. Et in libro de utilitate credendi expresse dicit q. nullus error absq. uitio potest esse. Ideo dicendum est q. r. in statu innocentie fuisset in homine alicuius nescientie imperfectio. sicut ostensum fuit supra distinctione p. xia precedenti. non tamen in eo fuisset deceptio. Deceptio enim ultra nesciam addit in dicit obliuationem. hoc non fuisset i. Adā in statu innocentie. sicut nec fuisset i. eo passio corporalis. r. hoc potest intelligi sic. Sicut enim dupliciter contingit aliquē pati aut passione intrinseca. aut ab extrinseca illata. sic contingit aliquem dupliciter decipi. aut q. ipse seipsum paralogizet. aut q. paralogizetur ab alio. neutrum autem horum in Adam fuisset. sicut enim nulla fuisset i. eo passio intrinseca. quia uirtus anime regitiua pfecte suo corpori psidebat r. ipm conseruare poterat. sic nulla fuisset deceptio ueniens ab intrinseco. quia iudicium rationis omnibus potētis sensitiuis psidebat. Nec ipse in cōtrarium rationi mouebatur. sed potius ab ea sufficienter dirigebatur. quē admodum etiam pati non poterat passione illata. siue quia nullus in tempore illo eēt qui inferret. siue quia si adeēt. diuina uirtus eum ptegeret. sicut supra determinatus ē. sic etiam in statu illo nemo eēt qui hominē circūueneret aut palogizaret. Nā unusq. loqueretur ueritatem cum proximo suo. aut si eēt diuine inspirationis reuelatio siue p. se siue p. angelum succurreret ne falleretur. sicut uirtus succurrebat ne lederet. et sic Adam stante. nulla fuisset in eo deceptio. nec ab intrinseco nec ab extrinseco. unde rationes que hoc p. b. ant concedēde sūt. ¶ Ad illud quod obicitur de seductiōe mulieris r. etiam uiri dupliciter pōt responderi. Unomō sic q. illa seductio fuit ita credulitas

¶ si p̄cessit peccatus inobediētie ⁊ ab̄itiōis .
secutum fuit peccatum p̄sumptiōis . merito
cūsus excecatus est oculis rationis ut falsus
extimaret eē uerum . Statim enim mulier
audita p̄latione serpentis de seipsa p̄supsit
Et similiter uir audita suggestione mulie-
ris . ⁊ ideo mulier existimauit p̄ cōmestione
a seque posse excellentiaz . ⁊ uir de trasgres-
sione mandati inuenire ueniam . **A**lter
potest dici q̄ duplex est iudiciū . quoddaz
est speculationis . ⁊ illud non est pars liberi
arbitrii nec in eo consistit peccatum . ⁊ huius
iudicii error post peccatum est . nō ante . Est
etiam aliud iudiciū in agendis ⁊ in his que
spectant ad ueritatem uite . ⁊ illud iudiciū
est liberū arbitrium ⁊ hoc nūq̄ est sine uolū-
tate . ⁊ huius iudicii error bñ potest eē culpa
uel p̄supsione uel infidelitatis uel alicui⁹
alterius . ⁊ hec fuit deceptio qua mulier pri-
mo decepta fuit . ⁊ ipse Adam . ⁊ in ista de-
ceptione non permansit in statu innocentie .
imo e. cidit . Et per hoc patet responsio ad
duas auctoritates primo inductas . **A**d il-
lud quod tertio obicitur de auctoritate Ma-
gistri q̄ mulier putauit serpentem habere
usum loquendi . Dicendum q̄ aut intelligit
q̄ talis putatio fuit in muliere post peccatū
aut si ante fuit . non putauit q̄ hoc officiū
haberet . determinate uirtute sibi naturaliter
data . sed aliqua latente uirtute permittente
diuina providentia que omnes res guberna-
bat ⁊ regebat sicut creauerat . nec mirum si
non expauit . quia nōdum erat in ipsa mulie-
re passio timoris . unde mulier aspiciendo
serpentem falsam pro uero approbavit . sed
aliqua ibi uirtute latente ignorauit . **A**d
illud quod obicitur de somnio . Dicendum
q̄ in statu innocentie non fuisset sōnium ex
p̄pessione fantasiaz ad modum p̄tinentis .
Sicut dicitur **Eccl. xxiiij.** Hoc enim uenit .
quia uires inferiores non sunt subiecte ra-
tioni . ⁊ corpus non obedit spiritui . sed si
fuisse hoc eēt quia ab altissimo mitteretur
aliqua uisio . atio in qua homo non deciperet-
tur . imo potius illustraretur . **P**reterea .
Est q̄ eētibi somniū . non sequitur q̄ eēt
p̄pter hoc ibi deceptio . deceptio enīz res-
picit rationis usum . in sōnis autēz rationis
usus non esset . aut si eēt . purgaret potius

deceptionem fantasie q̄ ei consentiret . Po-
tius enim diceret homo in somnis homini
somnia . tu somnas q̄ diceret quod ui-
des est ueritas . **A**d illud quod obicitur
de uisu . Dicendum q̄ nulla eēt deceptio .
quia bene nosceret Adam q̄ res a remotio-
ri apparet eē minor . ⁊ ideo non iudicaret h̄z
apparentiā oculi nostri . sed pensata distātia
medii . ⁊ ideo non falleretur . sed habet iudi-
cium rectum . **A**d ultimū iam patet res-
ponsio ex p̄dictis . quia uel Adam mani-
festato signo deprehenderet istam peccasse
⁊ satis uidetur p̄babile cum magna ualde
transmutatio facta fuerit in natura . Ade p̄
cōmissionem culpe . ⁊ tunc non crederet ei
nec discredere . nisi quatenus alias uideret
sibi credere fore . Aut si non deprehende-
ret eum peccatorem ubi sua non sufficeret
cautela . succurreret diuine prouidentie cura
diligentissima . que nec p̄misset eum ledi .
nec p̄misset falli si uoluisset eius imperiis
obtemperare subici .

Tertio uero queritur quantum
ad cognitionis Ade p̄mētū
⁊ statum . Et est questio **Utrū**
Adam deum cognouerit in statu innocentie
eo genere cognitionis quo expectam⁹ dei
cognoscere in statu glorie . Et q̄ sic uidetur
magister **Hugo de sancto Victore** in libro
de sacra . Cognouit homo creatorem suū
non ea cognitione qua modo a credētibz
absens fide q̄rit . s̄ ea que tūc p̄ presentiaz
contēplatiōis scienti manifestius cernebat .
sed manifeste deum cernere . hoc est uisiois
beate . ergo **⁊** . **I**tem **Magister quarto**
libro dīlin. primo caplo Ex duplici cā ho-
mo qui ante peccatum sine medio deū uide-
bat **⁊** . sed uidere deum sine medio hoc est
uidere facie ad faciem ⁊ hec est uisio glorie .
ergo **⁊** . **I**tem **Exodi. xxxiiij.** Loqueba-
tur dominus ad Moysen facie ad faciem .
sicut loqui solet homo ad amicum suū . sed
multo excellentior fuit status nature insitu-
te q̄z lapsē . si ergo sine medio uidebatur
deus a Moysē . multo fortius ab homine tē-
pore nature insitute . Si tu dicas hoc fuisse
in subiecta creatura . Obicitur . quia dicit
Th. iiij. Palā ⁊ nō per figuras ⁊ enigmata

deum uidet. **I**tem hoc ipsum ostenditur ratione sicut uolunt sancti coiter. Adaz nō solum fuit constitutus in paradiso corporali imo etiam in paradiso spiritali quantum ad delicias mentis. Fruebatur enī deo sicut dicit Damasceus et August. et hoc etiā de se planus est. Homo enī in tēpore nature institute. ip̄s deus in se et immediate amabat. ergo si ita facilis est intellectus ad cognoscēdū sicut affectus ad amandū per naturam. uidetur q̄ sicut deū in seip̄o amabat. ita etiā et in seip̄o uidebat. **I**tem omnis anima recta desiderat uidere deū. ergo Adaz hoc desiderabat. aut ergo desiderius eius non implebatur et ita iam affligebatur q̄ non est inconueniens. aut aliquo modo deus uidebat. sed non uidebat uisione imaginaria nec corporali. ergo intellectuāli. sed hec est uisio qua uidetur deus in sui essentia. ergo etc. **I**tem mente hūana nihil deo propinquius eū est ab omni peccato inuicis. sed mens Ade in statu nature incorrupte non habebat aliquā peccati maliciā. nec oculus habebat aliquā obscuritatis nubes. ergo uidetur q̄ in ip̄s deus immediate aspectus suū figere poterat. et hec est uisio quā expectamus in gloria ut uideamus ip̄s dei substantiā. ergo etc. **I**tem q̄ in gloria non aliter uideatur q̄ uidebatur ab Adaz ostenditur. Aut enī in gloria uidetur deus immediate. aut mediate. si mediate sed sic poterit uideri ab Adaz in uia. si immediate. ostenditur hoc esse falsū per suāsumptionē ex triplici medio. quarū prima est q̄ cognoscens super cognoscibile debet habere potentia quantū ad illud per quod cognoscit. intellectus creatus non potest super ip̄as lucē increatas in se quantumcumq̄ eleuetur per gratia siue per gloriā. quia illa semper in infinitū excedit. ergo impossibile est q̄ intellectus ip̄as lucē increatam uideret in seip̄a. **Q**uod si dicas. rationes istā non cogere. quia potentia cognitiua plus est in suscipiendo q̄ in agendo. **O**stenditur hoc ipsum et cōa persuasione. quia cognoscentis ad cognoscibile dicitur esse p̄portio. maxie in ea cognitione in qua ē magna delectatio. si ergo illius sume lucis respēu intellectus nostri. est excessus i p̄portionalis

et tantus ut per nihil additū possit ei p̄portionari noster intellectus quin sepe excedat in infinitū. uidetur q̄ nunq̄ in fonte lucis. intellectus noster possit contemplari deū. **Q**uod si tu dicas q̄ non requiritur ibi p̄portio quantitatis. sed solū conformitatis. **O**stenditur hoc idē persuasione tertia. Si enī in gloria deus uidetur seip̄o et absq̄ omni medio. eū ip̄e in se nullā habet diuersitates. oīno uideretur ab oībus unīformiter. q̄ si constat esse in gloria differētiā premiorū. non uidetur q̄ absq̄ omni medio deus a glorificata anima uideatur. si ergo uidetur per medium et sic uidebatur ab Adam. restat ergo q̄ Adaz eo genere cognitionis cognouit quo cognoscere sūt anime beate. **S**ed contra. Exod. xxxiii. **N**ō uidebit me homo et uiuet. **C**onstat q̄ hoc non intelligitur de uita spiritali. sed de uita aīali. si ergo Adaz in statu innocentie uita animalī uidebat. ergo deū uidere non poterat. **I**tem Iohānis prio. **D**eū nemo uidit uq̄ nisi unigenit⁹. **E**t si ergo null⁹ uq̄ uidit deum ante aduentū xpi. ergo nec Adaz. **I**tem super illud ysaye sexto. **U**id. domi nuz sedentes etc. **G**rego. **Q**uāntūcumq̄ aliquis in contemplatiōe profecerit semp q̄ infra deū est. uidet. ergo uidetur q̄ cū aliq̄ homines perueniunt ad eminentia gratie que sūt in Adaz. nullus in presenti p̄ actū contemplationis deū uidet. ergo nō dūz habebat illam uisionem quā expectabat aīa sancta. **I**tem uisio dei est tota merces. ergo qui uisiones dei habet. plenā habet mercedē. et qui hoc habet. habet plenā gloriā. et nullus talis potest cadere. si ergo Adam cecidit. ergo deum in seip̄o non uidit. **I**tem lux increata perfecta delectatione delectabit aspicientes. ergo si Adam illaz summam lucem perspexisset. perfecte in ea delectatus fuisset. ergo nunq̄ ab ea conuer ti consensisset. **I**tem status uie et status patrie debuerunt esse distincti. ergo par ratione contemplatio uie et contemplatio patrie. sed Adam erat uiator. ergo non erat comprehensor. ergo non eo genere uisionis uidebat quo uidere expectam⁹ in patria. **R**ñō. **A**d p̄dcoz itell gētiā ē nōndū. q̄ cōi ter oēs p̄mit agnitiōez quā habet ad dō

mediā iter cognitionē que est in statu miserie et cognitionem que erit in statu glorie . sed in modo ponendi plurima ē dissimilitudo . Quedā namque iniretibus auctoritatibus male intellectis et rationibus sophisticis dixerūt deū nūquā immediate uideri nec in uia nec in patria . Dicit enim *Criso.* ipm qui deus ē nō solus pphete . sed nec etiam angeli uident . Et alie repiuntur auctoritates cōsimiles . quas male intelligētes et putantes hoc dictū esse q̄ deus immediate uideri non posset . ppter i pporcionabilitatē lucis increate ad oculum mētis create . Dixerunt q̄ deus p quas dā lugubrationes uideri habet et in statu glorie et in illis luminosis influētiis dixerūt deum i hīs statibus uideri magis clare et minus clare fm q̄ deus se magis oculo nostro uult contempare et clarioribus theophaniis ostendere . Sed ista positio heretica ē reprobata . nec īmerito . quia et cōtra rōnem ē . cū anima quiescere non possit donec in seipsa uiderat deus et contra sacra scripturā . Nam primo *Corin.* tertio dicitur *Hic cognoscam sicut et cognitus sum . et illa Jo. ij. Videbim⁹ eū sicuti est .* Ad hoc etiam innumere auctoritates doctorū repiuntur . quibus omnibus adherendo ergo iste reprobandus ē . et auctoritates si que uideantur eē p ipso omnes exponende sunt . quia locūtur de cognitione comprehensionis qua dicitur aliquid cognosci totaliter . et hac cognitione deus sibi soli cognoscibilis ē . sicut in *lū ro* tertio patebit . Scōs autem mod⁹ dicendi ē . q̄ deus a purgatis mētibus non solus in patria . sed etiam in statu innocentie et in statu uie in seipso uideri habet . nec est differentia nisi in gradu . q̄a clarius et pfectius in statu glorie uidebitur . et minus pfecte in statu innocentie . et minime in statu nature lapsē . Differentia autē istorū graduum puenit ex hoc q̄ anima in statu glorie est omnino a sarcina corporis absoluta . aut omnino habet corpus spūale qd nullo modo impediāt ipam quin possit immediate in deū tendere et fm totū suū posse . In statu uero nature lapsē . quia habet corpus corruptibile et animale . impeditur et aggratur ex terrena inhabitacione . ne possit in ipsam lucem tendere pfecte . In statu uero nature institute . medio modo se habebat . q̄a

corp⁹ Ade et si nō eēt subiectū necessitate moriendi et passibilitati . erat tamen indigens alimentis . et oportebat animam circa regimē et uegetatiōez sui corporis aliquādo occupari . et ideo nec adeo excellenter intuebatur primus homo deum . sicut beati intuentur i gloria . nec adeo excellēter sicut uiri sancti intuentur in presenti miseria . Hanc autē suam positionem ex auctoritatibus *Aug.* eluit . qui dicit in pluribus locis in libro de trinitate . q̄ etiam in presenti uita notiores potest hō habere deum q̄ fratrem . et hoc libro octauo et alibi dicit . q̄ a purgatissimis mentibus cernitur . Docet etiam in octauo libro p cōtuitum ueritatis et bonitatis intueri deum . Sed hec positio et si non sit adeo ueritati aduersaria sicut prima . nō lominus tamen dictis sanctorum non consonat . Dicit enim *Dionysius* in libro de mystica theologia q̄ excellentissimus modus contēplandi ē ignote ascendere . quia nec ipse *Moses* deū ualuit uidere . et ideo introductus dicitur fuisse in caliginem . Unde *Dionysius* uocat eos indoctos . qui dicūt se nosce eum qui posuit tenebras latibulum suum . Et etiam *Gre.* dicit *Quantūcūq̄ mens in contēplatione pfeccerit . non puenit ad cōtuitum dei .* Et cōiter doctores in hoc concordant . intelligētes illud quod dicit *Apostolus* q̄ q̄diu sumus in hoc corpore peregrinamur a domo et p fidem ambulamus . non p speciem . unde si que auctoritates id dicere inueniantur . q̄ deus in presenti ab homine uidetur et cernitur . non est intelligendum q̄ uidetur in sua essentia . sed q̄ in aliquo effectu interiori cognoscitur . sicut iam melius patebit . nisi fortassis in hīs qui rapiuntur . sicut credim⁹ fuisse in *Paulo* qui specialitate preuilegiū statum uiatorum superegrediuntur . nec ibi qui dem aliquid agunt . sed solum aguntur . Tertius autem modus dicendi est . q̄ in patria uidebitur deus immediate et plene quantum est ex parte uidentis . In statu uero miserie mediate et semiplene . In statu uero innocentie medio modo scilicet immediate et semiplene . semiplene inq̄ . quia non receperat ad hoc plenā remunerationē . immediate autē . q̄a nullā habebat uelamē interpretēs . et hoc uidet⁹ conare *Bea. Magri* et

Hugonis. Verūtam nec sic intelligendum ē
q̄ homo in statu inocētie uideret deū in sua
eētia siue facie ad faciem. hinc eim obuiāt
rōnes et auctoritates prius inducte. Et ideo
est quartus modus dicendi ad hoc. q̄ reuera
cognitio status inocētie mediū ē inter cogni-
tione status gl̄ie et status miserie. sicut et
loc⁹ paradisi mediū est iter hāc uallē miserie
et patriā celestē. et quēadmod⁹ paradysus
terrestris plus se tenet cū terra q̄ cū celo.
sic Ade cognitio siue status inocētie plus cō-
formis ē cognitioi status p̄sentis q̄ futuri.
Unde i solo stat⁹ glorie uidebitur de⁹ ime-
diatē et in sua substantia. ita q̄ nulla erit ibi
obscuritas. In statu uero inocētie et nature
lapsē uidetur deus mediātē speculo. sed dif-
ferenter. quia i statu inocētie uidebatur de⁹
p speculū clay. nulla eim erat in aia peccati
nubila. In statu uero miserie p speculū ob-
scurat⁹ p peccatū primi hoīs. et ideo nunc
uidetur p speculū i enigmate. Enigma eis
sicut dicit **Aug. i xliij. de tri.** est silitudo ob-
scura. Unde notū q̄ quadruplex ē modus
cognoscēdi deū. uicēlicet p fidē. p cōtēplatio-
nem. p apparitiōes. et p aptā uisionē. Et pri-
mus ē grē cōis. scdm ē grē excellētis. ter-
tium ē grē spālis. et quartū glorie cōsumman-
tis. Et sufficiētia istoz modoz ita colligit.
Omne eim q̄ cognoscitur. cognoscitur p
aliquid p̄sens. si ergo deus cognoscitur ne-
cessē ē q̄ p aliquid p̄sens intellectui cognosca-
tur. P̄sens aut uoco hoc ē. fm q̄ **Aug. i ro.**
cat. q̄ p̄sens ē intellectui ad uidendū. aut er-
go cognosco deū p hoc q̄ ē p̄sens mihi. aut
p hoc q̄ ē p̄sens aliis. si p hoc q̄ ē p̄sens
aliis. sic ē cognitio fidei. q̄ eim de⁹ sit tri.
et un⁹. hoc ego credo dei filio q̄ hoc enarra-
uit et p̄dicauit et spūi sancto q̄ hoc ispirauit.
q̄ eim credim⁹ debem⁹ auctoritati. sicut di-
cit **Aug. de utilitate credēdi.** Si autē cog-
nosco deū p hoc q̄ ē p̄sens mihi. hoc pōt ēē
tripliciter. Aut p hoc q̄ ē p̄sens mihi in ef-
fectu p̄prio. et tūc ē cōtēplatio que tanto ē
eminēti⁹ q̄sto effectū diuine gracie magis
sentit i se hō. uel q̄sto etiā meli⁹ scit cōside-
rare deū in exterioribus creaturis. Aut ē
p̄sens mihi i signo p̄prio. et sic ē appari-
tio. sicut apparuit deus Abrahę in subiecta
creatura que ip̄s deū figurabat. et sicut spūs

sanct⁹ apparuit i colūba. Aut ē p̄sens de⁹
in lumine suo et in seipso. et sic ē cognitio in
qua uidetur deus in vultu suo siue facie ad
faciē. et sic ē apta uisio que tota dicit merces
omniū meritorū. Primū igitur et ultimum
genus cognitiois statui inocētie nō cōpete-
bat. primū ppter cognitioem enigmaticā.
et ppter hoc q̄ cognitio fidei ut plurimū est
ex auditu. fm q̄ inuit **Apostolus.** Ultimo
uero ibi eē non poterat ppter sumas p̄fec-
tione. et ideo homini non exhibebatur. sed
potius in p̄mū p̄mittebatur. **De cōtēplatio**
duo salz cōtēplationis et apparitiōis utriq̄
statui cōia esse potuerunt. maxime cogitio
cōtēplationis que in utroq̄ statu ē. ibi tam
potissime uigebat. tum ppter animę pui-
tatem. tum etiā ppter carnis et inferiorū
uirū subiectiōem. quibus ductus quia ut
plurimū anima cōret in statu nature lapsē.
ideo non potest ad illum gradum cōtēpla-
tionis attingere. Rōnes ergo monstrātes
Adam deū non cognouisse eo genere cog-
nitionis quā expectamus i gl̄ia sunt con-
cedende. Ad eas autem que ad oppositū
adducuntur satis facile ē respondere. Ad il-
las enim tres auctoritates iudicatas patz res-
ponsio. Omnes enim intell gūtur de con-
templationis cognitione. non p remotiōem
cuiuscunq̄ mediū. sed p remotiōem uelami-
nis et obscuritatis. qualis est in his qui ali-
quomodo uitio peccati infecti sunt. Ad
illud autem quod obicitur. q̄ immediate de
um amabat. Dicendum q̄ non est simile.
Amor enim sicut uult **Ber.** multo plus se
extendit q̄ uisio. Ex sola enim extimatio-
ne sequitur aliquid dilectio. Et ip̄e etiā
dicit in libro de amore dei. q̄ ubi cōficit in-
tellectus ibi p̄ficit affectus. Et ratio hui⁹
est. quia uisio est solūmodo rei p̄sentis. sz
electatio nō ē solūmodo p̄sentis. sz etiā absētie.
Preterea. Uisio non dicit qualem curq̄
modum cognoscendi. sed modum cognos-
cendi completum. Dilectio uero et p̄fec-
ta potest esse et imperfecta. ideo quāuis im-
mediata dei dilectio sit inuisa. non tamen
oportet q̄ uisio siue cognitio immediata.
Ad illud quod obicitur q̄ adam deside-
rabat deū uidere. Dicēdū q̄ uerū ē. sz sic
desiderabat uidere q̄ aliquāz cognitionem

habet in qua reficiebatur. et aliqua expectabat in remuneracione et premii. et illa qua expectabat erat cognitio patrie. illa vero qua habebat erat contemplatio uie que erat uisio per speculum. **E**t si tu queras. uera erat uisio intellectualis uel corporalis. Dicendum quod intellectualis. sed non ipsius diuine essentie in se. sed alicuius gratie uel influentie et illas in se per experientiam nosce et uidere poterat. sic sentit anima sancta quando liquefit cum sponsus alloquatur eam. **A**d illud quod obicitur quod mens humana in statu illo erat deo immediata. Dicendum est quod immediata erat quantum ad esse nature. quia nulla natura est ea superior. quantum uero ad statum non erat immediata. ad ulteriorem enim statum promouenda erat tunc enim erat in similitudine gratie. sed perducenda erat ad dei formitatem glorie. in qua non solum aspiceret diuinum affectum. sed etiam ipsum uultum desideratum. **C**oncedendo tamen nihilominus quod oculus aspectus dei figurari potest ita quod ad nihil aliud aspiciat. attentionem non perspicit uel uidebit ipsius lucis claritatem. imo potius eleuabitur in caliginem. et ad hanc cognitionem eleuabitur per omnium oblationem. sicut **O**ronius dicit in libro de musica theologia. et uocat istam cognitionem doctrinam ignorantiam. hec enim est in qua mirabiliter inflamatur affectio. sicut i eis patet qui aliquotiens consueuerunt ad analogicos eleuari excessus. hanc cognoscendi modum arbitror cuilibet uiro iusto in uia ista esse querendum. quod si deus aliquid ultra facit. hoc per uilegium est speciale. non legis communis. **A**d illud quod queritur utrum deus in patria uideatur per medium an sine medio. **R**espondendum est quod uideri per medium potest intelligi tripliciter. aut per medium disponens. aut per medium deferens. aut per medium deducens. **P**er medium disponens recte et catholice ponitur deum in patria esse uidentium. quia anima in patria mediante dei formitate et influentia glorie disponetur ad hoc quod clarissime possit deum in seipso uidere. dei formitas enim glorie sufficiens est dispositio ad hoc quod anima deum in se possit uidere. ad hoc enim quod uiderat. non oportet quod anima potens sit in deum agere. uidere enim potest esse in suscipiendo quod in agendo. maxime cum

uideatur lumen. nec oportet ei proportionari quantitatem scilicet quantum ad intensitatem ut sit tanta quantus deus est in uirtute. sed sufficit qualitatiue quantum ad similitudinem expressionis. secundum cuius maiorem et minorem participationem erit ordo in gradibus premiorum in futura gloria. et sic patet quod si ponatur deus uideri per medium disponens. persuasiones que prius ponebantur dissoluitur et ueritas explicatur. **P**er medium autem deferens nullus posuit deum uideri. cum ipse sit immediatus rationali creature. sed per medium deducens siue contempans posuerunt aliquid deus uideri. ne per excellentiam lucis obtineretur actus intellectus. et potius diceretur quod letificaretur. **S**ed hoc ponere sicut prius tactus fuit. non est sanum nec habet rationem. quia lumen illud potius est saluatiuum quam corruptiuum. **U**nde excellentia in nullo obest. sed potius confert. et quia pax et gaudium et lux illa superat omnem sensum. ideo homo totus undique completur ut nihil aliud querat. **I**tem potest absorbeatur ipsa nostra intelligentia ab eminentia lucis. sicut et ipsa nostra affectio a re uoluptatis. et hoc supra determinatum fuit in primo libro distinctio prima de fructu. **N**unc autem per firmo tenendum est quod et si Adam deum in substantia sua non uidebat in statu innocentie. uidebat in gloria sua substantia. nec licet huiusmodi sentire et dicere. **N**am hoc est **A**ugustinus distinctio x. articulis reprobatis ab universitate magistrorum parisiensium tempore **E**piscopi **B**uilelmi et **O**donis cancellarii et fratris **A**lexandri de hales presbiteri et magistrorum nostri qui ut euidenter subscripti sunt.

Primus articulus est quod diuina essentia in se nec ab homine nec ab angelo uidebitur.

Secundus est quod licet diuina essentia una sit in patre et filio et spiritu sancto. tamen ut in ratione forme una est in patre et filio et non una in his et spiritu sancto. et tamen forma idem est quod essentia diuina.

Tertius est quod spiritus sanctus ut amor uel nexus non procedit a filio. sed tantum a patre.

Quartus est quod anime glificatae non sunt in celo empirio cum angelis. nec corpora glorificata erunt ibi. sed in celo aqueo uel cristallino quod est supra firmamentum.

Quintus est quod malus angelus in primo instanti sue creatiois fuit malus et nunquam fuit bonus.

Sextus est q. angelus in uno istati pōt esse in diuersis locis etiā ubiqz si uoluerit.

Septim^o est q. multe sunt ueritates ab eterno que non sunt deus.

Octauus est q. primū nunc et creatio pas- sio non est. creator nec creatura.

Nonus est q. qui habet meliora natura- lia plus habebit de necessitate. de gratia et gloria.

Decimus est q. malus angelus nūqz ha- buit unde stare posset. nec etiā Adā i statu innocentie. **A**dij omnes errores a p̄dictis p̄sonis p̄hibiti fuerunt et excōicati. et p̄pte rea sunt tanqz pestiferi euitandi.

In p̄te ista sunt dubitationes circa litterā. Et prius queritur de hoc q. dicit p̄rio capitulo. Non esset homini laudabile bene uiuere si nemo male uiuere suaderet. **S**ed cōtra. Si enī hoc uerū ē tunc uidetur q. uita nostra in gloria laudabi- lis nō erit ubi nemo male uiuere suadebit. **I**tem esto q. dyabol^o nihil hōi p̄suasisset nihilominus mereri potuisset. sed si mere- ri potuisset esset laudabile et laude dignus. ergo **re.** **R**ñō dicendū q. laus quedā est que respicit dignitatē operis uoluntarij in- quantum opus illud nobile est. et hoc posset eē in hōie etiā si nullus ipsuz tētasset. Quedā autē est laus que non tantuz respicit opus uoluntariuz. sed et opus strenuū et arduum quod consistit in expugnatione aduersarij et reportatione triūphi. et de hoc loquitur **Apostolus scōo Ibi. scōo.** Non coronabi- tur nisi qui legitime certauerit. et de hac lau- de **Magister** intelligit. et sic patet illa duo obiecta. quia p̄cedunt de laude s̄m primuz moduz. **I**tem queritur de hoc q. dicitur **Gloriosius ē non consentire peccato q̄ tē.** tati non posse. **S**ed contra. **D**eus nō pōt tētari. hō uero sic. ergo gloriosior est hō q̄s deus. **I**tem in statu glorie non poterit hō tētari. in statu uie pōt. ergo gloriosior ē stā- tus uie q̄s patrie. q. si uerū ē. gloriosior est misericordia q̄s gloria. **R**ñō dicendū q. uerbū **Magistri** intelligendū ē circa eū qui efficitur gloriosus ex merito suoru operū. et ideo non ualet illud qd obicit dicēdo. **I**tem intentio glorie intel. tēda ē in uerbō

pposito. nō quantū ad p̄mū substantiale. sed quantū ad aliquā accētales laudē q̄ lau- datur uir iust^o. **Ecc. xxx.** Qui potuit tras- gredi et non ē transgressus **re.** et ideo nō ua- let illud quod obicit scōo. **I**tem queritur de hoc quod dicit q. scientiā rerū creaturaz homo non p̄didit. et p̄pterea in scriptura de ea non eruditur. utriqz enī uidetur eē falsuz. **C**onstat enī q. nos qui sumus filij **A**de reruz naturas ignoramus et ignorātes nascimur. nec noscere possumus nisi cum magna difficultate discamus. **S**imiliter scōm uidetur falsum. quia in sacra scriptura habe- tur de p̄ductione omniuz rerū i opibus sex dierū. et qualiter p̄ducte. et qualiter etiā dis- tincte sunt. **R**ñō dicendū q. et si homo merito primi peccati excecatus sit et factus sit ignorans. tamen in cognitiōe uniuersita- tis p̄pter ipsuz create. q̄s etiā in cognitiōe uie salutis sue. plus tamen excecatur eē i scōo q̄s primo. nam ad cognitiōē naturalī re- rum multū pōt p̄ficere p̄prio studio atqz in- genio. sed in cognitiōe modi pueniēdi ad uitā p seipm plus deficit q̄s p̄fuit. nisi diuine reuelationis instructione dirigatur. et p̄pte- rea magis data ē nobis scriptura diuinitus et p spū sanctū reuelata in cognitiōe fidei et morū. in cognitiōe reruz naturalī. licz omnis ueritas aliquomodo a sp̄s sancto esse dicatur. et pro tanto intelligendū ē uer- bum p̄rio p̄positū a **Magistro** fuisse dictuz. **I**tem ergo obicitur de amissione cognitiōis uerū ē q. amisit habītū. nō tamē amisit natu- rale iudicatoriū. **A**d illō uero qd obicit q. scriptura etiā sumat p̄ductionē rerū. **D**i- cendū q. nō determinat ibi rerū sp̄ales naturas et causas. **S**ed hic explicat qd sentit fides sana uidelz dinaz uolūtātē oīuz eē eāz primā et sū- maz. et oia eē facta p v̄bū et repta p v̄buz. **I**tem q̄rit de hoc q. dicit q. hō nō hūit p̄sciaz eo- rū q̄ futura erat. **S**i. n. hoc uerū eēt tūz nos mltā p̄sciam^o de futuris et facti p̄res p̄scie- rāt aduētū xp̄i et p̄phete. **S**imiliter uidet q. **A**dā nō fuit ita sapiēs sic nos sum^o. **S**i tu dicas q. hoc nō ē icōueniēs p̄p̄t gratuitā r̄ue- latiōez q̄ i nobis ē et p̄phētis ut aliqd scia- mus quod ignorauit **Adā**. **O**bicitur cōtra hoc. q̄a sic facti exponūt. **A**dā i sopore illo rapt^o ē et ad celestē curiā dicit fuisse p̄duct^o.

Et hoc inuit text^o. q^o statim post euigilatio-
nem propheticelocut^o est. **H**ic nūc os 4e.
Si uero ergo locus est propheticus. preco-
gnouit quid significabat mulieris et uiri con-
iunctio. et mulieris de latere uiri formatio.
Sed primū significat xpi incarnationē. scōs
passionē. ergo precognouit xpm incarnan-
dum et xpm passurū. sed redemptio et repa-
tio presupponit lapsū. ergo precognouit Adā
lapsū futurū et suū rēmediū. **R**ñō dicēdū q^o
Magister non loquitur de quibuscūq^{ue} futu-
ris. sed de his que spectabant ad statū suū
utpote de lapsu et confirmatione. **C**onfir-
mationē enim prescire non potuit. quia nō
erat mansurus. **L**apsus autem scire nō de-
buit. et rationes supra assignate sunt. cū hoc
q^o iesitum fuit de angelo. **C**ū ergo obicitur
q^o presciuit incarnationē. **D**upliciter respō-
detur. **U**nomodo q^o hoc falsum est. si eis
sciret mulierem factā ut coniungeretur sibi
per coniugii sacramentū. non tamen opor-
tuit q^o sciret incarnationē et passionē. pro eo
q^o coniugium tempore Innocentie nō signi-
ficabat coniunctionē xpi et ecclesie quantum
ad naturarū coniunctionē. sed per caritatē et
dilectionē. **A**lius est modus respondendī.
q^o sicut **I**osep^h precognouit suū principatū. nō
tū suā uēditionē. et hoc fuit antedē ad illū.
Sic **A**daz nosce potuit aliquid quod specta-
bat ad hanc nature exaltationē. sicut fuit
xpi incarnatio. ita tamen q^o ignorabat pre-
teritatis sue lapsum per suam priuatiōem
nem. uel quia deus non reuelauit. uel quia
ipse non tractauit.

Distin^o 24.

NUNC DILIGENTER
inuestigari oportet 4e. **S**upra
determinauit **M**agister de cul-
pa p^{er} quam homo cecidit. **I**n hac
p^{ar}te determinat de auxilio p^{er} quod stare po-
tuit. **E**t quoniam hoc auxilium est liberum
arbitrium. habet tripliciter considerari. uide-
licet in comparatione ad alias potentias aie
et in se. et in comparatione ad perfectionem
gratie. ideo pars ista habet tres partes.
In prima determinat de libero arbitrio in

comparatione ad alias potentias. **I**n secūda
uero determinat de ipso fm se distin^o xxv.
Iam ad ppositū redeamus. **I**n tertia ue-
ro determinat de ipso p^{er} cōpationē ad gra-
tiam. infra distinctionē xxvj. **N**ec ē gratia
operans et cooperans. **E**t quoniam fm cō-
pationē liberi arbitrii ad potentias anime
attenditur pgressus et cōsumatio peccati.
ideo prima pars habet duas. **I**n prima de-
terminat de libero arbitrio inquit ad alias
anime potentias compatur. **I**n scōa uero
determinat qualiter in homine temptationis
ordo et pgressio cōsumatur. ibi **I**llud quoq^{ue}
p^{er}mittendū non est 4e. **P**rima pars tres
habet p^{ar}tes. **I**n prima determinat ad qd
datum fuerit illud auxiliū homini. **I**n scōa
uero qd sit illud adiutorium. ibi **H**ic con-
siderandum est qd fuit illud adiutorium 4e.
In tertia uero ad maiorem explanationem
subiungit distinctionē potentiarū pdictarū.
ibi **E**st enim sensualitas quedā uis 4e. **Q**ue-
libet autē hāz p^{ar}tiū diuidi potest in
duas. **I**n prima determinat ueritatem. **I**n
secūda remouet dubitationem. ibi **S**ed
quomodo rectam et bonam uoluntatē 4e. **S**imi-
liter secūda pars in qua determinat
quod fuit adiutorium. duas habet p^{ar}tes. **I**n
p^{ri}ma explicat qd fuit illud adiutorium nomina-
do. **I**n secūda diffiniēdo. ibi **L**ibet arbitri-
um ē facultas 4e. **S**imili er tertia p^{ar}te in qua
diuisiones ponit potētiaz. duas habet p^{ar}tes.
In prima assignat dīam sensualitatis ad rō-
nem. **I**n secūda uero ostendit uiaz p^{er} quā
cognosci potest et discerni illa differētia. ibi
Quicqd ergo in anima nostra 4e. **S**ic to-
talis hui^{us} p^{ar}ticule sentētia c^{ir}ca duo uersat.
uidelicet c^{ir}ca adiutorium qd fuit homini colla-
tum. et c^{ir}ca distinctionē potentiarū.

In t^{er}tiā p^{ar}te c^{ir}ca duo
incidit hec questio. **P**rio queritur
de adiutorio hōi collato p^{er} qd pos-
set resistere. **S**cōo querit de diuisione potē-
tiarū aie. **C**irca primū querunt duo. **P**rio
querit utrū dari potuerit hōi siue alicui crea-
ture adiutorium qd ēē naturalr inflexibile.
Scōo querit utrū datū fuerit ei adiutorium p^{er}
quod posset absq^{ue} auxilio gratie temptatiōi
resistere.